

Tyton i berias okolic Niżniowa nad Dniestrem — stratygrafia i wykształcenie facjalne

Jacek Gutowski¹, Igor Popadiuk² i Barbara Olszewska³

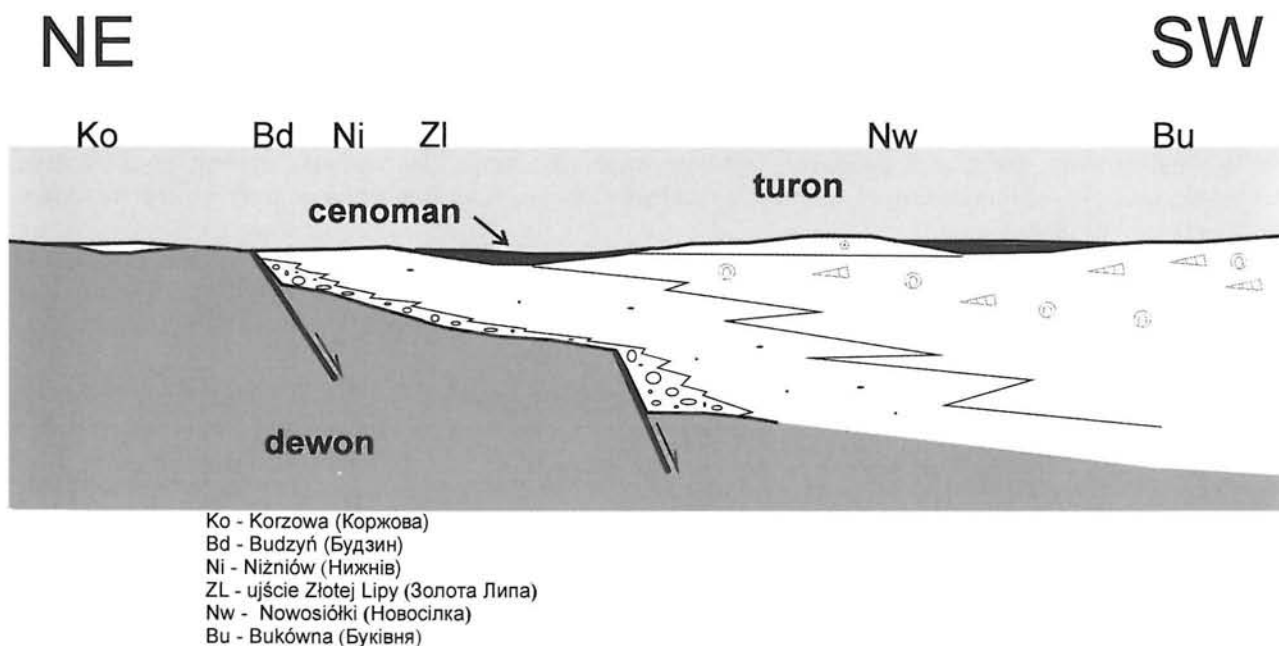
¹Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa

²Ukraiński Państwowy Instytut Geologiczny, Oddział Lwowski

³Państwowy Instytut Geologiczny, Oddział Karpacki, Kraków

Utwory „jury” niżniowskiej zostały po raz pierwszy od klasycznego opracowania A. Altha (1881), obiektem systematycznych badań terenowych, w trakcie których sprofilowano je w kilkunastu odsłonięciach, gdzie osiągają miąższość od kilku cm do ponad 25 m. Osady te zostały utworzone w trakcie późnojurajskiej transgresji na obszar płyty podolskiej, w brzeżnej strefie ówczesnego basenu sedymentacyjnego i stanowią odpowiednik serii niżniowskiej (niżniowska swita) osiągającej w wierceniach w rejonie Iwano-Frankowska

(Stanisławów) ponad 120 m miąższości i zalegającej przekraczającą na osadach kimerydu (Popadiuk i in. 2002). Sekwencję rozpoczynają piaszczyste brekcje i zlepieńce klifowe, zalegające na zróżnicowanej morfologicznie, na skutek działania tektoniki synsedymantacyjnej, powierzchni podłoża zbudowanego z klastycznych utworów dewonu (old-redu). Stopniowo przechodzą one ku górze i obocznie w piaskowce, piaskowce margliste i margle, a następnie w utwory węglanowe (właściwe „wapienie niżniowskie”). Wykazują one zmienność od wapieni mikrytowych po wapienie organodetrytyczne, onkolitowe i grudkowe (bio-, onko- i pelmikryty, rzadziej onko- i biosparyty), zawierające lokalnie bogatą i zróżnicowaną faunę ślimaków (głównie nerineidów) i małży oraz liczne glony. Środowisko sedymentacji tych osadów zinterpretowano jako zewnętrzną strefę przybrzeża, poniżej sztormowej podstawy falowania.

Makrofauna zachowana jest wyłącznie w postaci trudnych do wydobycia ze skały ośródek. Zjawisko to jest związane z efektem działania epigenetycznej, strefowej dolomityzacji i sylifikacji tych utworów, w wyniku której powstały najprawdopodobniej makroskopowo widoczne pory, wypełnione wtórnie sparytem, nadające skale charakterystyczny wygląd tzw. wapieni piankowych (Schaumkalk). Lokalnie stwierdzono występowanie wapieni mikrytowych z ooidami, o delikatnym warstwowaniu przekątnym oraz wapieni mikrytowych o drobnej laminacji, co świadczy o istnieniu w pobliskiej części basenu stref oolityzacji. Strop serii niżniowskiej stanowi nierówna powierzchnia abrazyjna, z licznymi drażnieniami skałotoczy, na której zalegają glaukonitowe piaski albu? -cenomanu (w deniwelacjach), albo bezpośrednio wapienie i margle turonu. Na podstawie zespołów otwornie występujących w wapieniach niżniowskich można datować wiek całej serii na schyłek tytonu i niższy berias, co odpowiada wiekowi wyższej części serii niżniowskiej w bardziej dystalnej, południowo-zachodniej części basenu (Popadiuk i in. 2002).

Badania wykonano w ramach projektu KBN nr 5 T12B 007 23.

Literatura

- Alth, A. 1881. Wapien niżniowski i jego skamieliny. *Pamiętnik Akademii Umiejętności, Wydział Matematyczny — Przyrodniczy*, Vol. 6, 1-149.
- Popadiuk I. 2002. Regionalni geologiczni wiwczeniya: stratigrafia, analiz basejna, tektonika; Zachidni ta pıwdeni neftogazowi prowincji Ukrainy. Niepublikowany raport wewnętrzny Ukraińskiego Państwowego Instytutu Geologicznego Nr 0100u002630, Lwów, 1-108.